

Anmeldelser

Svein S. Andersen and Kjell A. Eliassen, (eds.), *Making Policy in Europe. The Europeification of National Policy-making*, London: Sage, 1993, 284 s.

Det er ikke altid enkelt at overskue den løbende strøm af bøger og artikler, der i disse år udvider vores viden om EF's hastige udvikling og de politiske processer, der ligger bag og yderligere fremmes af denne udvikling. Et område, der har påkaldt sig stor interesse, er nationale interessers påvirkning af EF's beslutninger og beslutningssystem samt denne påvirknings mulige betydning for de nationale politiske systemer. "Lobbyisme" har ofte været et catchword for denne forskningsinteresse.

Organized Interests and the European Community (London: Sage, 1992), redigeret af Justin Greenwood et al., behandler overvejende organiserede interessers rolle og adfærd inden for en række industrielle sektorer, men indeholder også væsentlige afsnit om små virksomheders og arbejderbevægelsens internationale organisering samt om paraply- eller toporganisationer i EF's medlemslande og på EF-niveau. Et af bidragenes mere eller mindre eksplicite temaer er spørgsmålet, om - eller snarere i hvilken udstrækning - der udvikles korporatismeligende samarbejder i et generelt pluralistisk EF-system.

National Public and Private EC Lobbying (Aldershot: Dartmouth, 1993), redigeret af Rinus Van Schendelen, beskriver systematisk de EF-relaterede lobbyaktiviteter i hvert enkelt medlemsland (dog minus Grækenland) samt i Sverige og Norge. Et af de gennemgående resultater er, at de EF-relaterede lobbyaktiviteter er øget kraftigt i de seneste år, samt at flere og flere offentlige og private aktører gør sig gældende her. Der er dog betydelig forskel mellem landene med hensyn til udviklingens former og tempo, og spørgsmålet om konsekvenser for det nationale politiske system kan ikke besvares entydigt.

Lobbying in the European Community (Oxford: Oxford University Press, 1993), redigeret af Sonia Mazey og Jeremy Richardson, fremstår både mere vidtspændende og samtidig mere snæver end de to førstnævnte antologier. Den behandler lobbyisme i udvalgte sektorer og mere generelt, herunder også i form af bidrag "indefra", dvs. fra ansatte i EF-administrationen samt i nationale og Euro-organisationer; samtidig er flere af bidragene klart skrevet ud fra britiske forhold. Bogen indeholder i et enkelt bidrag interessante overvejelser om anvendeligheden af Olson's "Logic of Collective Action" og dens rationalitetsforudsætning.

Antologien redigeret af Andersen og Eliassen fokuserer mere på policy-making generelt og på specifikke policies / policyområder. Det overordnede spørgsmål er, hvordan ændres EF's politiske rolle og politikens indhold sig, og hvilke konsekvenser har det for EF som politisk system og for medlemslandenes politiske systemer? Dermed er der klare berøringsflader med de ovenfor omtalte bøger.

Anmeldelser

Svein S. Andersen and Kjell A. Eliassen, (eds.), *Making Policy in Europe. The Europeification of National Policy-making*, London: Sage, 1993, 284 s.

Det er ikke altid enkelt at overskue den løbende strøm af bøger og artikler, der i disse år udvider vores viden om EF's hastige udvikling og de politiske processer, der ligger bag og yderligere fremmes af denne udvikling. Et område, der har påkaldt sig stor interesse, er nationale interessers påvirkning af EF's beslutninger og beslutningssystem samt denne påvirknings mulige betydning for de nationale politiske systemer. "Lobbyisme" har ofte været et catchword for denne forskningsinteresse.

Organized Interests and the European Community (London: Sage, 1992), redigeret af Justin Greenwood et al., behandler overvejende organiserede interessers rolle og adfærd inden for en række industrielle sektorer, men indeholder også væsentlige afsnit om små virksomheders og arbejderbevægelsens internationale organisering samt om paraply- eller toporganisationer i EF's medlemslande og på EF-niveau. Et af bidragenes mere eller mindre eksplicite temaer er spørgsmålet, om - eller snarere i hvilken udstrækning - der udvikles korporatismeligende samarbejder i et generelt pluralistisk EF-system.

National Public and Private EC Lobbying (Aldershot: Dartmouth, 1993), redigeret af Rinus Van Schendelen, beskriver systematisk de EF-relaterede lobbyaktiviteter i hvert enkelt medlemsland (dog minus Grækenland) samt i Sverige og Norge. Et af de gennemgående resultater er, at de EF-relaterede lobbyaktiviteter er øget kraftigt i de seneste år, samt at flere og flere offentlige og private aktører gør sig gældende her. Der er dog betydelig forskel mellem landene med hensyn til udviklingens former og tempo, og spørgsmålet om konsekvenser for det nationale politiske system kan ikke besvares entydigt.

Lobbying in the European Community (Oxford: Oxford University Press, 1993), redigeret af Sonia Mazey og Jeremy Richardson, fremstår både mere vidtspændende og samtidig mere snæver end de to førstnævnte antologier. Den behandler lobbyisme i udvalgte sektorer og mere generelt, herunder også i form af bidrag "indefra", dvs. fra ansatte i EF-administrationen samt i nationale og Euro-organisationer; samtidig er flere af bidragene klart skrevet ud fra britiske forhold. Bogen indeholder i et enkelt bidrag interessante overvejelser om anvendeligheden af Olson's "Logic of Collective Action" og dens rationalitetsforudsætning.

Antologien redigeret af Andersen og Eliassen fokuserer mere på policy-making generelt og på specifikke policies / policyområder. Det overordnede spørgsmål er, hvordan ændres EF's politiske rolle og politikens indhold sig, og hvilke konsekvenser har det for EF som politisk system og for medlemslandenes politiske systemer? Dermed er der klare berøringsflader med de ovenfor omtalte bøger.

Bogen indeholder i alt 14 bidrag opdelt i tre afdelinger. Først behandles policy-making i EF mere generelt og her udvikles antologiens kernebegreb "Europeification of national policy-making"; dernæst anvendes begrebet på nogle udvalgte sektorer (og her ligger bogens hovedvægt); endelig overvejes Europas fremtid med henblik på EF-politikens rolle heri.

Det kan forekomme selvindlysende, at de seneste års politiske udvikling i Vesteuropa relevant dækkes af begrebet "europeification", faktisk er det også et centralt emne i de allerede omtalte bøger. Redaktørerne mener imidlertid, at der er mere i det end som så. "Europeification of national policy-making" ses som en reel international integration af policy-making på tværs af landegrænserne. Dermed skabes en "...substantially more complex context of interest representation, decision-making and implementation" (p. 3). Begrebet adskiller sig fra det traditionelle integrationsbegreb ved ikke at indebære forventninger om en mere effektiv policy-making, ved snarere at bygge på organisationsteori end på neofunktionalisme og dermed mere på aktører og processer end på systemkarakteristika, og endelig ved at anlægge en komparativ approach, dvs. ved at analysere på tværs af landene og mellem disse og Fællesskabet. Det er i denne teoretiske ambition, der kun kan bedømmes positivt, at antologien peger fremad.

"Europeification" rummer tre aspekter - en policy kontekst, policy-making processerne og policy outcomes - som kan belyses ved henholdsvis institutionaliseringen af policies på EF niveau, karakteren og omfanget af segmentering og polariserede konflikter mellem medlemslandene indbyrdes og mellem disse og EF's organer samt udviklingen af en fælles politik inden for EF området (p. 12 og 257ff.). Redaktørernes forventninger er, at der er betydelige forskelle mellem politikområder med hensyn til graden af "europeification", og det fremgår da også af de empiriske analyser.

Sektoranalyserne dækker vidt forskellige politikområder: højhastighedstog, telekommunikation, miljø, energi, uddannelse, immigration og politisamarbejde. De er alle informative med hensyn til EF policies, men noget forskellige, hvad angår analysegennemførelse ud fra antologiens kernebegreb. Lidt firkanter sagt belyser flere af bidragene langt mere institutionaliseringen af policies på EF niveau, end de inddrager konflikterne omkring policies, herunder udviklingen i konflikterne mellem landeaktører, interesseorganisationer osv., og gennemførelsen af policies. Derved kommer flere af bidragene til at fremstå som næsten traditionelle analyser af EF-politik eller som lidt bredere analyser, der dog er holdt i noget generelle vendinger.

De mest vellykkede og interessante analyser belyser udviklingen af en politik for højhastighedstog og telekommunikation inden for EF. I disse kapitler lykkes det at sammenbinde national politikudvikling, interessekonflikter og formuleringen af en EF politik samt dennes konsekvenser i medlemslandene; dvs. det lykkes at afspejle den kompleksitet, som den teoretiske tilgang fremhæver som afgørende i forståelsen af den aktuelle politiske udvikling i Vesteuropa.

De to afsluttende kapitler, bortset fra et kort konkluderende, belyser EF placering i Europas fremtidige økonomiske og politiske arkitektur samt EF's for-

hold til Central- og Østeuropa; de er med andre ord fremtidsrettede. De belyser deres emner udmærket, men synes dog at falde lidt ved siden af bogens overordnede sigte, fordi de ikke på samme måde som de øvrige analyser kan søge at behandle den politikkompleksitet, der ifølge begrebet "Europeification of national policy-making" er knyttet til fremvæksten af EF policies.

Bogen har således både en teoretisk ambition og en ambition om at gennemføre empiriske analyser med et bestemt teoretisk udgangspunkt. Resultatet er blevet et teoretisk oplæg, der formentlig kan videreudvikles, og et antal analyser, der i varierende udstrækning relaterer sig til det teoretiske oplæg; i et par tilfælde består relationen mellem teoretisk oplæg og empirisk analyse næsten alene i anvendelse af termen "europeification". Men det teoretiske udgangspunkt er heller ikke let at håndtere i praksis, fordi det analysen hurtigt bliver lige så kompleks (ofte lig uoverskuelig) som dens genstand. Resultatet er derfor, generelt betragtet, blevet interessante bidrag, der dog hverken metodisk eller teoretisk adskiller sig så meget fra andre analyser af udviklingen i interessemod-sætninger, policies og institutioner i EF området.

Værket kan bestemt anbefales. Det gælder dog ikke det indeks, det er forsynet med. Det har ikke været muligt at gennemskue, efter hvilke kriterier det er opbygget; men resultatet er under alle omstændigheder for tilfældigt.

Niels Chr. Sidenius
Institut for Statskundskab

Anders Todal Jensen, *Verdivalg. Ny massepolitikk i Norge*, Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1993, 433 s.

Diskussionen om *New Politics* startede sidst i 1970'erne, underbygget af studier af de seneste amerikanske præsidentvalg og vesttyske forbundsdagsvalg. I 1980'erne har den generelle tese om en ny politik tit været overskygget af lidt mere specielle emner så som højrebølge, grøn politik, græsrodsbevægelser, nyfascisme med mere. Men her i 1990'erne ser det ud, som om trådene er ved at samles igen. Flere og flere tegn peger i retning af, at Ingleharts teori om værdiskift i hvert fald på ét punkt var korrekt: den ældre, materielle venstre-højre dimension har fået alvorlig konkurrence fra nogle ikke-materielle dimensioner, der er indbyrdes beslægtede. Dette bringer partisystemerne i bevægelse. Den Lipset-Rokkanske tese fra 1967 om den tidlige fastfrysningen af de europæiske partisystemer trænger til at blive revideret.

Men hvorfra stammer de nye orienteringer blandt vælgerne? Hvilke sociale og økonomiske ændringer har skabt dem? I hvilke grupperinger fostres de nye værdimodsætninger? Den nye politik, der formerer sig i et nyt venstre over for et såkaldt nyt højre, må teoretisk forbindes med overgangen til det postindustrielle samfund, men den underliggende mekanisme er langtfra klar. Vi har vænnet os til at betragte politik som udslag af interessemod-sætninger, som fordelingspolitik. 1970'ernes nymarxisme blev afløst af 1980'ernes *rational choice*